

F063

"Afrikában jártunk" c. film cenzuraszövege

Főcím: Afrikában jártunk. Riportfilm az Országos Erdészeti Főigazgatóság gyűjtő és vadászexpedíciójáról. Az expedíció tagjai: Dénes István, ~~Márkó~~ Szunyoghy János dr., Széchenyi Zsigmond, Böröczky Kornél, Schuller Imre. Összeállította: G. Kolozs Zsuzsa. Gyártásvezetői: Dévényi László. Munkatársak: Csöndes Klára, Domonkos Endre, Kiss István, Szabó Árpád, Tuskós László. Hang: Sárji Rándor. Színes technika: Magyar Filmlaboratórium Vállalat. Készítette: a Budapest Filmstudio. Magyarországon forgalomba hozza a Mókép. Rendezte és fényképezte: Schuller Imre.

Mi minden zakatolt a fejemben azon a decemberi reggelen. Az Alpok tövében robogott a vonat, de gondolatban már az oroszlánok földjén jártam. Szinte észrevétel nélkül hagytam magam mögött a telet és Velencében már az európai szárazföldről bussuztam. Itt szállt hajóra azeri expedíció: Dénes István az expedíció vezetője, Szunyoghy János, Széchenyi Zsigmond, Böröczky Kornél és jó magam a felvevőgép mögött. Óceán járónk ünnepélyes lassúsággal hagyta el a tavaszi napfényben fürdő ósi laguna várost. Nem csekély feladatra vállalkoztunk. Azzal a megbízatással kellünk utra, hogy pótoljuk a Nemzeti Múzeum elpusztult Afrika gyűjteményét. A tengerrel való találkozás élménye mindannyiunkat lenyűgözött. Hajónk lo csonányi sebességgel hasította az Egei-tenger vizét. Utirányunk a következő: a Földközi-tengert átszelve Port Said-nál érjük el Afrika földjét. Átkelünk a Szuezi csatornán, végig hajóznak a Vörös-tengeren, majd Aden után az Indiai-óceán vizén jutunk el Mogadiso érikéntével Kenya kikötő városáig, Mombassáig. Ott szállunk majd partra. A hajó tetején mint egy figyelő érzékszerv örködött a radar. Utunk harmadik napján nyugalomunkat váratlan riadalom zavarta meg. Szerencsére csak próba volt. Elmaradtak mögöttünk az utolsó görög szigetek is. Visszont látásra Európa! Port Said-nál pillantottuk meg először Afrikát. Első benyomásom a titokzatos kontinensről kissé lehangelő volt. Mindenre elszánt üzletemberek csónak-rajja ostromolta a hajót. Tevebőr kötésű utinaplótól tranzisztoros rádióig mindent rátukmáltak a gyanútlan utasokra. Másnap reggel. A sok vihart látott Szuezi csatornán békés csigalassúsággal folyt az átkelés. De azért nem utasoztunk. A csatornát szegélyező part mentén mintha keleti mesekönyv élvevendett volna meg előttünk. Harmadnap elértük Aden csipkés gránit hegyeit. Itt már az Indiai-óceánon jártunk. Az Egyenlítő mentén Mogadiso sekély vizű kikötőjében hajónk nem tudott parthoz állni. A hajós-társaság itt igen eredeti módon oldotta meg az utasok hajóra szállítását. Ime egy igazhívó utitársunk. Reménykedtem, hogy utunk megrovidülését is imájába foglalja. Megváltásnak tűnt, amikor másnap földelő partok felé közeledtünk. Hajónk közben díszbe öltözött, megérkeztünk Kenya kikötő városába, Mombassába. Itt vagyunk hát végre az elefánt agyarak országában. Afrikáról alkotott elképzeléseim úgy látszik csődöt mondtak. Dzsungelek bozotja helyett vas-beton épületek árnyékában jártam. Oroszlán-bőgés helyett autóduda hasított a fülemben. Alig volt ár időm, hogy lefilmezzem a város nevezetességeit. Mombassa régi városnegyedét is csak futólag nézhattük meg. Másnap reggel végre nakivágtunk a titokzatos kontinens sűrűjének. Ezt vártam minduntalan, hogy a távoli bozótból antilop, vagy zebra csapat vág ki majd az utra. De még egy árva nyulacskát sem keresztelte száguldásunka

Csalódásom tetőfokára hágott, amikor a tanganyikai határ közelében mérgezett nyilak zápora helyett minden kényelemmel felszerelt vendégfogadó állta utunkat. A szálloda ablakából azonban komor pompájával már a vadregényes Afrika nézett felvevőgéppemmel farkasszemet. Január közepén érkeztünk meg az 1.300 m. magasan fekvő Arusa városába. A tarka, új benyomások hatására expedíciónk vezetőjét is elragadta a filmezés heve. Kíváncsi érdeklődésünket a helybeli lakosság nem nagy lelkesedéssel fogadta. A New Arusa Hotel a tanganyikai vadászexpedíciók központja. Itt ismerkedtünk meg munkatársaink egy részével. A Magyarországnál tiszerte nagyobb Tanganyika ésszaki-részen jelöltük ki vadászterületeinket. Krushától délre, mint egy 300 km-nyire verjük fel első táborunkat. A másodikat nyugatra a Viktoria tórkönyékén. Emellett vadvédelmi területekre is ellátogatunk a híres oroszlanos vidékre, a szerengetire, a 2.300 m. magasan fekvő Ngorongoró kráterbe, a szomszédos Bostavak környékére és végül a Ke Kilimandzsáró lábánál elterülő Amboszeli rezervátumba. A vadászat és a filmezés különböző szempontjait nem volt könnyű összeegyeztetni, de végül megállapodtunk minden dátumban, helyszínben, utitervünk minden jelentős részletében. Ernyős akácok árnyékában, sziklás hegyek tövében ütöttük fel első táborunkat. A Transzafrika vadásztársaság korszerűen felszerelt, kényelmes sátrakat bocsájtott rendelkezésünkre. A konyha is kitűnő volt, ha nem is magyaros. Afrikai barátaink mindent megtettek, hogy jól érezzük magunkat a táborozás ugynevezett szafari ideje alatt. Sátram mélyén nem kis lámpalázzal készültem az első portyára. Egyik fehér vadászunk autóján indultunk utnak. A hivatásos vadászokat nevezik így Afrikában, akik terepjáró gépkocsijukkal szegődnek el a külföldi vendégek mellé. Vadászni csak ők ölvelük szabad!

Csak a harmadik napon bukkantunk vadban gazdagabb vidékre. Thomson gazellák. Óvatosan haladtunk előre. Különbben Afrikában vadásztorvény hogy autóval mehetsz, de autóból nem lehetsz. Felvevőgépem egészen közel hozta a gazella csapatot, pedig vagy 200 m. választott el tőlük. Fekete vizibakok... Én a kocsinál maradtam, csak távolról figyelhettem a fejleményeket. A lövés telibe talált. Lelépték a távolságot az elejtett vadig 128 lépés, s mire a helyszínre értünk, a vizibak már kimúlt. Ez volt az első vadászzsákmányunk. Széchenyi Zsigmond egyedül szeretett caerkészni. Jávor antilopok, Széchenyi óvatosan előre kuszott, egy természet várat szemelt ki fedezékül. Eddig nem tudtam, hogy egy trópusi sisak is áruló jel lehet. A legszebb bakot akarta kilőni. Válogatott. Alig bírtam már türelemmel. De az a felvétel megérte. Táborunkban szépen gyűlt a zsákmány, a feldolgozásra váró muzeumi anyag. Szunyoghy János az expedíció zoológusa újdonsült asszisztenseivel olyan elmélyülten dolgozott a 40 fokos árnyékban, mintha csak megszokott munkáját végezné otthon, a Baross utcai laboratóriumában. Hűséses kísérőink voltak a dögkeselyűk, bár nem egészen ünzetlenül. A lenyuzott állatok husából nekik is jutott. Tábori nyuzóink egyébként szakmájuk valóságos mesterei voltak. A marabuk is ott settenkedtek a kőnc körül. Pihenő időben fekete barátaink táborában nagyban folyt a sütés-főzés, hiszen a vad-hus nagy része az ő jussuk volt. A tartalékot felfüstölték, szárították és sárréteggel védték a legyek támadásai ellen. A vadhusból nekünk is jutott. Táborunk főszakácsa szinte művészetté fejlesztette a tanganyikai flekken készítést. A szertartásos lámpatüszítés szinte óra pontossággal jelezte az est közeledtét. A vakító, perzselő nappalok után alig vártuk már a sejtelmes, hűvös afrikai éjszakát. Néhány napra Tanganyika híres pusztaságát a Serengetit kerestük fel. Olyan ez a vidék, mint a mi régi Hortobágyunk. De ménesek és gulyák helyett zebra, topik, vizibakok százait találtuk napperzselté legelőin. A végelláthatatlan Serengeti védett terület. Puska itt nem

dördülhet el. Terepjáró kocsink különös formájú szikla alakzathoz közeledett. Végre teljesült szívem vágya. Oroszlánt filmezhettem rics nélkül, alig 20-30 m. távolságra. Bár a gépkocsi fedezékében biztonságban voltam, mégis szorongó érzés fogott el. Parkas szemet néztünk, de nem sokat törődött velem... Mintha tudatában lenne királyi fenségének. Egyébként kiöregedett him oroszlán volt, talán éppen az afrikai influenza kínozta. Következő oroszlán modellem szilajvérű, fiatalnak látszott. Már a szeme villanására is megmozdult a Serengeti. Ez a hihetetlen idilli kép itt is kivételes! A ragadozó ebben a paradicsomi környezetben is a ragadozó marad. Ha felébred benne az éhség, mohó szemekkel figyeli a zsákmányt és lecsapni készül. Délutánra beborult a Serengeti. Feltámadt a szél. Nyomunkbanvolt a ~~sík~~ mindennapos trópusi zápor. De a közeledő vihar sem tudta megzavarni a koronásdaruk szerelmi táncát. Jobbnak láttuk versenyt futni a közeledő viharral. Eljutottunk a sós-tavak kietlen vidékére. Lent a síkon pusztuló vegetáció nyoma- it találtuk. Itt ismerkedtünk meg Tanganyika egyik népcsoportjával, a nomád pásztoréletet folytató masszaikkal. Őseik a felső Nilus vidékéről vándoroltak ide. Életmódjuk, szokásaik 2-3 ezer év elmaradottságát tükrözik. A férfiak alig dolgoznak. Asszonyaikat szarvasmarhákért vásárolják. Több feleséget is tartanak. Így élnek a massza-ók ésidők óta, de elmaradottságuk napjai bizonytalannak számlálva. Ismét Arushában. Amíg itt időztünk alkalmunk volt belepillantani, hogyan is él egy afrikai város. Hindu villapalota. Mohamedán mecset. Vasárnap. Egyek vagyunk az urban... éneklük a fehérek előtt... és éneklük a feketék a számukra fentartott külön padsorokban. Jóval kevesebb áhitatott tükrözött a külváros. A masszák kofaasszonyok kissé harciasan fogadtak. Jelkzetes külvárosi figurák. Hindu asztalos dinasztia. Patria-hálás méltósággal űzik mesterségüket. Pár órára elvegyültem az arushái piac forgatagában. Itt szépszorta mélyebb, közvetlenebb benyomást szerezhettem pár perc alatt, mintha színes utleírások tucatjait olvastam volna el. Lám a pletykálgatás nem ismer országhatárokat! Tanganyikai kamaszok. Arcukon a fejtett cifraság azt jelenti, hogy most avatták őket férfiakká, a törzsi hagyományok szerint. De mozog az ősi, afrikai föld Tanganyikában is. Ezek a tiszta-tekintetű gyerekek anyanyelvükön tanulnak. Ők már maguk fogják irányítani sorsukat, maguknak fogják építeni a most vajudó szabad Afrikát. Cseng, bong a tanganyikai melódia. - Nekünk talán egzotikus tájakról, assungelekről mesél. De azoknak, akik éneklük, - mindez a hazát az édes anyaföldet jelenti. Felhők surolta őserdők vidékén 2 ezer méter magasan jártunk. A felszálló ködfüggöny mögül elénk tárult a világ legnagyobb vulkánikus képződménye, a Ngorongoro-kráter. A 150 négyzetkilométernyi kráterterekő és környéke ugyancsak védett terület. Első találkozásunk orrszarvúval. A vaksi, otromba, vastagbőrű békésen türte, hogy 10 méterre megközelítsük. Két kis gnu-boci. - Még fel is álltak a fényképezés tiszteletére. Mintha valami váratlan esemény zavarta volna meg e táj nyugalmát. - Pedig nem történt semmi különös. - Csak a hatalmas gnu-cso- da szaporodott egy újabb taggal. Kíváncsi közeledésünkre egész test- őrség vette körül az ujszülöttet. Néhány perc múlva a Ngorongoro leg ifjabb állampolgára már saját lábán vett részt a - talán az ő tiszteletére rendezett - hancurozásban. Nem csoda, hogy vadászterületeinken hiába jártunk oroszlán után, hiszen itt a védett területen is csak néhány családot találtunk. Családi idill oroszlánéknál! Puszi-pajtások. Ismét az időjárással kerültünk bajba. De azért szakítottunk még néhány percet, hogy meg- nézzünk egy masszák sziklafaragást. Allítólag fekvő himoroszlánt ábrázol. En némi rokonságot véltem felfedezni az ugynevett "modern"

képzőművészettel. Ezt a vizilövet sokszorta nehezebb volt megköze-
lítani, mint az oroszlanokat. - Rendkívül óvatos állat. Az időjárás
közben véstjósólóan romlott. Száguldva közeledett a viharfüggöny.
Már ugylátszott, hogy a kráter mélyén, oroszlanok társaságában,
kell eltöltenünk az éjszakát. Két óra hosszat birkóztunk a sárral,
a legkötetlenebb stílusban. Végülis megusztuk a dolgot, - ha nem is
teljesen szárazon. Az elvonuló zápor után a kráter minden lakója
száritkozott. Partyára indul a foltos hiéna, s mint francia udvar-
hölgyek, választékosan lépegetnek a keselyük. Még egy utolsó bucsu-
pillantás és siettetve a közeledő éjszakától, lehagytuk ezt a
kráterfalakkal övezett - különös állatkertét. Második táborunk, - a
Viktória tó vidékén. Sok érdekes vadászatot mulasztottam el, míg
távol, a rezervátumokban csavaregtem. Közben szépen gyűltek a trófe-
ák és a bőrök a Nemzeti Múzeum részére. Oroszlánra sajnos még min-
dig nem akadtak a vadászok. Különbben már majdnem minden vadat be-
gyűjtöttek. Az összegyűlt anyagból rögtönzött kis tábori trofea-ki-
állítás rendeztünk. Varacsok dísznő. Kis kudu. Igen nehéz elejte-
ni. Vizibakok. Jávorantilop. Orix: az oroszlant is felnyársalja.
Értékes nagykudu trofea. Kafferbivaly - biká: a legveszélyesebb afri-
kai vad. Vadásztáborunk félbresztette a közeli falucca kíváncsisá-
gát, vendégek érkeztek ünnepi díszben. Végre egy kis néprajzi téma!
A láogatás végefelé feloldódtak a kicsit etiket szerű merev ke-
délyek és közvetlen hangulatban bucsuztunk egymástól. A baráti
találkozó egyik szenzációja volt, hogy Henry Fulman barátunk egy
elázott kígyász-sast ejtett foglyul. Ritka, védett madár, el kel-
lett engedni. Közvetlen közelünkben párdúc ólálkodott. Éjszaka kony-
hánkat is megdézsmálta. Két derék vadnyomozónk Galo-Galo és Dende
előkészítették a fegyvereket a következő vadászatra, amelyen felve-
vőgéppel én is résztvettem. Eddigi afrikai élményeimhez képest
teljesen újszerű volt számomra ez a vidék. Flotázó akácfligetel, a
pávásó strucc-madarai idillikus nyugalmat árasztottak. A felázott
talajon gyalog folytattuk a cserkészést. Nyomozónk Dende, valamit
észrevett. Végre valahára jó nyomra kerültünk. Kár hogy nem him,
de múzeumunk számára ez is nagy értéket képezne. Egy elhibázott
lövés és milyen kegyetlenek lettek volna ezek a szemfogak. Kábubi,
kábubi éneklők, táncolják fekete barátaink. Ez a vadlő dicsőrete,
amely minden oroszlanvadásznak kijár. Táborozásunk utolsó napján
történt... Vadászainknak már régen vissza kellett volna térniük...
Végre az egyik csoport megérkezett. A többiekért aggódni kezdtünk...
De mire felkelt a telihold... egy frissen lőtt párdúc társaságában
együtt voltunk valamennyien. Széchenyi Zsigmond lőtte, több mint
tiz mérföldnyire innen. Ez a csaknem mázsányi, igen veszedelmes fene-
vad, expedíciónk egyik legszebb vadászszaakmánya volt. Bürbözky Kornél
ezen az éjszakán expedíciónk történetének utolsó fejezetét írta.
Utoljára hallgattuk a szavannák száz-színű, éjszakai hangversenyét.
Vége volt a táborozásnak. Hazafelé menet még egy rezervátumot akar-
tunk meglátogatni. Utközben kis benszülött településre bukkantunk.
A legkézdetlegesebb szerszámokkal művelték földecskéjüket, messze
elszakítva minden civilizációtól. Az amboszei rezervátumban csak
külön engedéllyel tudtunk bejutni. A védett terület belsejébe siva-
tagon keresztül vezetett az út. A felszálló porfüggöny mögül kaffer-
bivalyok üdvözöltek az erdő kapujában. Amboszeinek ez a része
valóságos kis édenkert - a Ka Kilimandzsáró tövében. Utolsó és
egyben emlékezetes kalandunk az elefántokkal való találkozás. A hi-
ka már már támadni készül, de a felvevőgép mögött kitarítottunk,
az utolsó pillanatig. Különös jelenetnek voltunk szemtanúi egy
kilátódomb tetején. Hőfehér pásztorgémekek sürgölődtek rinocaroszok
hátán. Előszedik tömege lepi el az orvezarvuak bőrét, ebből csemegéz-
nek a szívesen látott vendégmadarak. Ugyan ezen a kölcsönösségen ala

szik a pásztergémek és elefántok barátsága is! Ez a kolosszus, hatalmas, légyezőhöz hasonló fülcivel és főleg zordon természetével erősen elüt jámbor kedélyű, szelédithető indiai rokonától. A mesés, bozótos liegeteket a láp külön világa szegélyezi; változatos madárseregnek nyújtva otthont. Még egy rövid keselyű-viadal szemlélői is lehetünk! Ambosselli szikes pusztasága! Mintha csak a Hortobágyon jártunk volna. Fejünk felett magasra állt a nap. Ilyenkor kondul meg otthon a déli harang. A könnyörtelenül tűző napsütésben szinte káprázik a szem... s lám, mint odahaza, megjelenik a csalóka délibáb, néhány pillanatra csupán, hogy átadja helyét a valóságnak. Utolsó találkozás a Maszájokkal. Vadul, szilajon járják őseik táncát... mintha megállt volna felettük az idő, ... de egy napon számukra is megvirrad majd az Őntudat hajnala. Isten hozzád, szép Afrika, ébredező népek, csodálatos tájak hazája!... Viszontlátásra!
VÉGE!